

לי [מ"ו] (יא) מה"ר שלום ²³ [ז"ל] (יא) שמדליקין בשמאל הואיל ויש מזוזה בפתח בית החורף שלו, אע"ג דיש ב' או ג' מזוזות מחוץ לבית החורף עד הרחוב אלמלא זו שבבית החורף היה מדליק בימין. ולית דין צריך בשש.
וש"י כנ' דודך

הקטן יעקב הלוי (תלמיד יב).

סימן מא

א

[א] וזאת השיב להח"ר ליווא ^{*1}.

במוצאי יום מנוחה, ימצאוך פדות ורווחה, ידיד הח"ר יודה שי'.

תמיהני שהנחת הרים גדולי, וירדת לעמקים ושפלים. ואולי באת לתהות בקנקני והנה תמצאנו ריקן מחדש ומתוקן. ואי לא דמתחזי כיוהרא לא השבתי, אך לאהבת' אחרוט שורתיים, אך לא הלכה למעשה דלאו בר הכי אנא, לא בחכמה ולא בשנים, אלא דרך משא ומתן (בעלמא א).

מה דכתב מר דנראה שהוא איסור' לברוח ¹ כו', פרק זה בורר ² אמרינן שב שני הוה מותנא ואיניש בלא זימנ' לא שכיב, משמע קצת דאין לברוח. אמנם נראה דאינו אלא משל בעלמא דאמרי אינשי, דפרק קמא דחגיגה ³ אמרינ' דיש נספה בלא משפט כי הא דאמר ליה לשלוחי זיל אייתי לי מרים מגדלא נשיא כו' כדאית', אלמא דטעי שלוחי, כל שכן כהאי גוונא דאיתיהיב ליה רשותא ודרשינן ⁴ מלא תצאו וגו' כיון שניתן רשות למשחית כו'. ומהאי טעמא רגילין לברוח.

וכן מוכח בספר חסידים שיסד הרוקח ⁵ דטוב לברוח, וטעמא רבה איכא דזימנין נגזר על עיר אחת או מדינה אחת. וזכר לדבר כתיב ⁶ היוצא מן העיר והיתה לו נפשו לשלל, וכתיב ⁷ [ו] על עיר אחת [לא] אמטיר וגו'. וה"ה לשאר מיני פורעניות המתרגשות וגם משום ביעתותא, דמהאי טעמא נמצא בתשובה שאין צריך להתאבל בעידן ריתחא ⁸, וכן נוהגים בארץ לומברדי"א. ואמרינן נמי ⁹ אל יעמוד אדם במקום סכנה כו', ואמרינן נמי ¹⁰ ג' דברים מזכירין

(יא) ע"פ ת. (יב) חסר זהלנוול וט.
(א) ע"פ ת. ה. 221 ונ.

23 עיין דרשות מהר"ש סי' תקמ ותקמא.	2 סנהדרין כט, א.
סימן מא : מ. עמוד 16 סי' מז ועמוד 25 סי' נג ;	3 ד, ב.
ה. 221 דף 77, ב ; ג. דף 168, ב ודף 55, א ; ב"י	4 ב"ק ס, א.
חז"מ סוף סי' שלד בשם תשובת מהרי"ל.	5 עיין ספר חסידים מהדורת מק"נ סי' שעב.
בדפוס מופיע סעיף א בסי' נ וסעיף ב בסי' מא,	6 כוונתו או לירמ' כא, ט או לח, ב, אבל
אבל במ. עמוד 16 ובה. 221 שני הסימנים הם	הלשון שונה מהכתוב.
תשובה אחת. וכן מוכח ממה שכתב רבנו בסעיף	7 עמוס ד, ז.
ב "דשכיחי שיירות כדפי' לעיל". ולפיהם סדרתי	8 דברי רבנו אלה מובאים בד"מ יו"ד סי' שעד
סי' זה.	אות ו (שם צויין בטעות סי' ב וברמ"א שם סעיף
סעיף א :	יא בטעות סי' ג). וכן ביש"ש ב"ק פ"ו סי' כו.
*1 אולי הוא ר' ליווא לנדא אבי בעל האגור.	9 שבת לב, א.
1 בשעת הסכנה.	10 ברכות נה, א.

עוונותיו של אדם קיר נטוי וכו'. מכל הני מורה דאין טוב לעמוד במקום סכנה כו'. וכן ראיתי גדולים שהלכו למקום אחר.

והא דאמרינן פרק הכונס¹¹ כנוס רגלך ויליף מקראי טובא, שמעתי מפי מה"ר שלום שי' דלאחר שהתחיל ונתחזק ואיתיהיב ליה רשותא למסגי להדיא יש לכנוס רגליו. ואמרינן נמי¹² כל הדרכים בחזקת סכנה, אבל מתחלה טוב הוא לברות. ובמסכ' תענית¹³ [אמרינן] ב' איכא מותא בי חוזאי גזרינ' תענית' אף על גב דמרחקי' טוב' דשכיח' שיירת'. ואיתא נמי התם אמר ליה לשמואל¹⁴ איכא מותא בחזירי גזרינ' תענית' דדמיא מעייהו לבני אינשי. וכל זה מורה אהא דאמרינן¹⁵ אינו מבחין כו', על כן נראה דאין כאן שום איסור¹⁶.

ב ועל אודות המלמד, אם היה כך כשברח בעל הבית עדיין היה מוצא המלמד להשכיר עצמו אין לו אלא תרעומת, כדאיתא בפרק האומנין¹ עד שלא התחילו במלאכה כו' ופר"י² לאו דווקא אלא בעוד מוצאים להשכיר. ואם לא מצא להשכיר עצמו, צריך לדקדק אי הוה בענין זה דה"ל למלמד לאסוקי אדעתיה אונס הזה, כגון שהתחיל קצת בעת השכירות או רגילות לברות ממקומו הסמוכו' ששם התחיל הפורענות כיון דשכיחי שיירות כדפי' לעיל³, איבעי ליה לאסוקי אדעתיה ולא תנויי ואי לא מתנה פסידא דמלמד, או אם הוה בענין זה שבעל הבית והמלמד לא הוה להו לאסוקי אדעתיה כגון שהתחיל באמצע הזמן פתאום ובכל פרווהא לא היה דבר בעת השכירות, הא נמי פסידא דמלמד. אבל אי בעל הבית הוה ליה לאסוקי אדעתיה ולא המלמד כגון שהוא נכרי ואינו יודע טיבת העיר והמדינה ובעל הבית יודע, אז הוה פסידא דבעל הבית, כל זה הסכימו רוב רבותי⁴ ז"ל. ומלשונך משמע שהנער לא מת ולא חלה וגם המלמד לא קבל כלום משכירותו, על כן לא חילקתי בהאי דינא.

ואם נפשך לומר שלא יחשב אונס כיון שהנער לא היה בורח מעצמו אם לא שיברחנו אביו, נראה דהא ליתא כיון דאי הי' דעת בנער לא היה נשאר במקום סכנה, ואמרינן נמי⁵ בעידן ריתחא ענשינן אפי' אעשה, ואמרו רבותינו ז"ל⁶ קטנים נתפשים בעון הדור ובעון אבותיהם וילפינן מקראי נמי דכתיב⁷ את גדיותיך וגו' גדיים המתמשכנים על הרועים. ופשיטא דאגן סהדי אם הי' יודע כל זה לא היה נשאר, ע"כ מוטל על אביו להבריחו להצילו, והוה כמו הוא אומר אינו צריך ורופא אומר צריך⁸.

(ב) ע"פ ת. וס. 221.

11 ב"ק ס, ב. וכן כתב יש"ש הנ"ל, ע"ש.	2 תוס' שם ד"ה אין.
12 ירושלמי ברכות פ"ד מ"ד.	3 בסעיף א ממותא בי חוזאי.
13 כא, ב.	4 רא"ש פ"ו דב"מ סוף סי' ג, מרדכי שם סי' שדמ, וטור חו"מ סוף סי' שלד.
14 שם איתא לרב יהודה והמאמר דלעיל לשמואל.	5 מנחות מא, א.
15 ב"ק ס, א.	6 שבת לג, ב.
16 דברי סעיף זה מובאים בד"מ יו"ד סי' קטז אות ה (שם צויין בטעות סי' ל וברמ"א שם בסעיף ה בטעות סי' לה) ועיין פתחי תשובה וחדושי רע"א שם וביש"ש פ"ו דב"ק סי' כו.	7 שיר השירים א, ח.
סעיף ב:	8 יומא פג, א. כתב הב"י בחו"מ סוף סי' שלד ז"ל "מצאתי בתשובת מהרי"ל שאם שינוי אור בעיר והבריה הבן דינו שוה להא דרבינו יואל".
1 ב"מ עו, ב ומשם בטור חו"מ סי' שלג.	(דמשה מלמד לפועל מובא שם בטור) ועיין ש"ך שם ס"ק ג ושו"ת מהר"ם פדוואה סי' פו.